

Варянюко Т.В., ст. викладач,
Національний технічний університет України «КПІ»
м. Київ, Україна

ОСНОВНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ЧИТАННЮ НАУКОВО - ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ У НЕМОВНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.

Анотація. Ця стаття розглядає всі аспекти навчання читанню науково - технічних текстів. Детально характеризуються вміння необхідні для читання професійно орієнтованих текстів. Автор дає класифікацію різних видів науково-технічної літератури. В статті ретельно визначені завдання, які стоять перед викладачем іноземної мови. Розглядаються два типи читання професійно орієнтованої літератури і пропонується ефективна методика навчання читанню.

Ключові слова: *вміння читати, науково-технічні тексти, професійно-орієнтовані тексти, ефективна методика навчання читанню.*

Аннотація. Эта статья рассматривает все аспекты обучения чтению научно-технических текстов. Детально характеризуются умения необходимые для чтения профессионально ориентированных текстов. Автор дает классификацию разных видов научно-технической литературы. В статье тщательно определены задания, которые стоят перед преподавателем иностранного языка. Рассматриваются два вида чтения профессионально ориентированной литературы и предлагается эффективная методика обучения чтению.

Ключевые слова: *умения читать, научно-технические тексты, профессионально ориентированные тексты, эффективная методика обучения чтению.*

Abstract. *This paper deals with all the aspects of teaching scientific technical text reading. Reading skills are characterized in detail. Different kinds of scientific*

technical literature are given. The tasks set for the teacher of the foreign language are thoroughly defined. Two types of professionally oriented text reading are considered and the efficient technique of reading skill teaching is proposed.

Key words: *reading skills, scientific technical texts, professionally oriented texts, efficient technique of reading skill teaching.*

Сучасні тенденції розвитку суспільства та інтеграція України в європейський простір вимагають наближення рівня підготовки майбутніх фахівців до європейських стандартів, а також висувають нові вимоги щодо вітчизняної системи освіти та до особистісних і професійних якостей спеціалістів вищих навчальних закладів. Сучасний кваліфікований спеціаліст повинен володіти новітніми способами сприйняття й передачі інформації, генерувати інноваційні ідеї, бути здатним самостійно приймати рішення та нести відповідальність за їх реалізацію.

Передбачається, що фахівець нового типу повинен мати високий рівень фахової підготовки, загальної культури та знань іноземної мови професійного спрямування. Викладання іноземної мови професійного спрямування у немовних навчальних закладах розглядається як органічна частина процесу формування спеціаліста. Володіння іноземною мовою професійного спрямування дозволяє реалізувати такі аспекти професійної діяльності, як своєчасне ознайомлення з новими технологіями та досягненнями в розвитку науки і техніки, що підвищує рівень професійної компетентності спеціаліста. Досягненню цієї мети сприяє також і формування у студентів професійно орієнтованих іншомовних мовленнєвих компетентностей у читанні.

Це детально відображено у Навчальній програмі "Іноземна мова професійного спрямування", яка була розроблена і затверджена Методичною Радою НТУУ «КПІ». Згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційних характеристик (ОКХ) та освітньо-професійними програмами (ОПП) студенти НТУУ «КПІ» після засвоєння навчальної дисципліни "Іноземна мова професійного спрямування" повинні мати наступні вміння з читання:

- розуміти автентичні тексти, пов'язані з навчанням та спеціальністю, з підручників, популярних і спеціалізованих журналів та джерел з Інтернету;
- розуміти головні ідеї та знаходити необхідну інформацію в автентичній літературі за фахом:
- розуміти інструкції по роботі устаткування/обладнання;
- розуміти графіки, діаграми та малюнки;
- передбачити основну інформацію тексту за його заголовковою частиною та ілюстративним матеріалом, що супроводжує текст;
- розуміти автентичну академічну та професійну кореспонденцію (листи, факси, електронні повідомлення тощо).

Перш ніж розглядати всі аспекти навчання читанню науково-технічних текстів, нам необхідно визначити, що таке вміння читати. За загальноприйнятим визначенням вміння читати означає володіти технікою читання. Володіння технікою читання передбачає миттєве впізнавання візуального образу мовленнєвих одиниць та їх озвучання. Будь-яка мовленнєва одиниця представляє собою оперативну одиницю сприйняття (слово, словосполучення, складна фраза). Чим більшою оперативною одиницею сприйняття володіє студент, тим вища його техніка читання, а звідси, і рівень розуміння тексту. По-перше, впізнавання мовленнєвих одиниць повинно відбуватися з першого разу і, по-друге, це впізнавання повинно відбуватися при сприйнятті кожного разу нових сполучень мовленнєвих одиниць, так як це відповідає і характерно для реальних текстів. Вміння читати означає миттєво співвідносити лексичні одиниці та їхнє граматичне оформлення з їхнім значенням. Це передбачає безпосереднє розуміння семантики мовленнєвих одиниць через рідну мову. У значній мірі таке розуміння базується на вмінні передбачати зміст тексту. Викладач добре розуміє, що навчити читати – це не тільки виробити вміння правильно озвучувати текст іноземною мовою, але і знаходити судження, що містяться в ньому, ідеї, факти, розуміти його, вміння оцінювати та використовувати отриману інформацію. Отже, перед викладачем іноземної

мови професійного спрямування немовних вищих навчальних закладів при навчанні читанню науково - технічних текстів стоять наступні завдання:

- збільшити оперативну одиницю сприйняття, тобто навчити читати не по словам , а по синтагмам, що значно полегшує розуміння та покращує техніку читання;
- навчити студентів розуміти нові словосполучення відомих одиниць;
- навчити сприймати текст з першого разу;
- розвивати швидкість читання та вміння здогадуватися про значення невідомих одиниць, базуючись на знаннях, отриманих при вивченні фундаментальних та професійно орієнтованих дисциплін;
- розвивати вміння розбиратися у логіко-змістовних зв'язках текстів різного характеру;
- навчити студентів «ігнорувати» невідоме, якщо воно не заважає розумінню науково – технічного тексту в цілому.

У немовних вищих навчальних закладах, враховуючи той факт, що кількість аудиторних годин, відведених на дисципліну “Іноземна мова професійного спрямування” обмежена, викладачі широко використовують такий вид роботи, як самостійне читання науково-технічної літератури іноземною мовою, до якої належать такі види текстів: а) власне науково-технічна література (монографії, збірники і статті); б) учбова література з технічних наук (підручники, посібники, довідники); в) науково-популярна література з різних галузей техніки; г) технічна та супроводжуюча документація.

Важливою умовою ефективного навчання читанню науково-технічної літератури є раціональний відбір текстового матеріалу. На першому етапі навчання такому читання тексти повинні бути нескладними за змістом, більш загальними, і невеликими за розміром (3000 – 5000 др. знаків), містити цікаву і потрібну для студентів інформацію із їх майбутньої спеціальності. Тексти повинні забезпечувати постійне і послідовне оволодіння термінологічним мінімумом, враховуючи специфічні труднощі науково-технічної літератури.

Для кращого засвоєння студентами нового матеріалу необхідно забезпечити його повторюваність. Студент при читанні науково-технічного тексту повинен розуміти нові слова, використовувати свої знання з словотворення, вміти вибрати з кількох потрібне значення слова чи словосполучення в залежності від контексту, враховуючи змістовні відношення слів у реченні чи словосполучення.

Старанний відбір та дозування учбової інформації, послідовність подачі матеріалу і контроль його засвоєння допоможуть навчити студентів читанню та розумінню науково-технічної літератури.

Відповідно до навчальної програми з дисципліни “Іноземна мова професійного спрямування” студенти повинні засвоїти два види самостійного читання:

1. читання про себе з метою виділення основної інформації тексту;
2. читання про себе з метою виділення повної інформації.

Два приведені вище види читання відрізняються між собою цільовою установкою на об'єм отриманої інформації. Завданням першого виду читання є навчання студентів отримувати інформацію під час читання, обходячи мовні складнощі й спираючись на знайомі словотвірні елементи, а також на контекст. Завданням другого виду читання є отримання повної інформації з тексту з певними мовними складнощами, про які не завжди можна здогадатися по контексту, а тому необхідно звертатися до словника. У зв'язку з цим рекомендується використовувати в процесі навчання читанню як завдання, що розвивають мовний здогад, так і завдання, які напрацьовують вміння користуватися словником.

Читання науково-технічних текстів студентами немовних вищих навчальних закладів з метою отримання основної інформації використовується, як правило, на аудиторних заняттях. Викладач повинен добре володіти методикою проведення такого виду роботи, яка полягає у наступному:

- викладач пропонує студентам прочитати текст про себе й зрозуміти його зміст в цілому, спираючись на здогад;

- викладач обмежує час, за який студент повинен прочитати текст;
- викладач повинен націлити студентів на відокремлення у процесі читання головного від другорядного і надати критичну оцінку прочитаного;
- після читання тексту викладач здійснює контроль розуміння тексту студентами за допомогою розроблених завдань.

Щодо читання науково-технічних текстів із спеціальності з метою отримання повної інформації, то воно відбувається у процесі виконання домашньої роботи та включає виконання передтекстових та післятекстових завдань. Передтекстові завдання пропонують студентам надати відповіді на питання загального плану, які відповідають змісту тексту або виділити головну думку тексту, виходячи з його назви. Ці завдання не повинні бути чисельними і на їх виконання не рекомендовано виділяти багато часу, вони повинні бути виконані дуже швидко. Післятекстові завдання концентрують увагу на деталях, які дозволяють глибше проникнути у зміст тексту, на складанні плану до прочитаного, надання заголовків до частин тексту на змістовні частини. Певний відсоток завдань повинен бути націлений на формування у студентів вміння виражати своє відношення до прочитаного.

Обидва види читання широко використовуються у професійній діяльності майбутніх інженерів і тому у процесі вивчення іноземної мови їхньому навчанню повинна бути приділена особлива увага.

Список використаних джерел.

1. Докштейн С.Я., Макарова Е.А., Радоминова С.С. Практический курс перевода научно-технической литературы. Учебник. – 3-е издание, испр. – М.: Военное издательство, 1973. –С. 448.
2. Пумпянский А.А. Чтение и перевод английской научной и технической литературы. Учебное издание. – Минск: Минск. Попурри, 1997. – С. 213.